

بزهکاری نوجوانان (از منظر جامعه شناسی جنایی)

سید مهدی سلامت

علی شیر محمدی

www.ketab.ir

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۵	مقدمه
۸	ب- اهمیت و ضرورت
۱۱	فصل اول
۱۱	کلیات؛ مفاهیم، تاریخچه
۱۲	مبحث اول- مفاهیم
۱۲	گفتار اول- مفهوم بزه کاری و انواع آن
۱۲	بند اول- مفهوم بزه کاری نوجوانان
۱۹	بند دوم- انواع بزه کاری نوجوانان
۲۱	الف- جرایم شاخص
۲۱	الف- (۱)- انواع جرایم شاخص علیه اشخاص
۲۲	الف- (۲)- انواع جرایم شاخص علیه اموال
۲۳	ب- انواع جرایم غیر شاخص یا بزه های ویژه کودکی
۲۶	گفتار دوم- مفهوم جامعه شناسی جنایی
۳۳	مبحث دوم- بررسی سیر تاریخی بزه کاری نوجوان
۳۳	گفتار اول- بزه کاری نوجوانان قبل از انقلاب

۳۳	بند اول-قبل از مشروطیت.....
۳۵	بند دوم-بعد از مشروطیت.....
۴۲	گفتار دوم- بزه کاری نوجوانان بعد از انقلاب.....
۴۷	فصل دوم.....
۴۷	تحلیل و بررسی بزه کاری نوجوان.....
۴۷	از منظر جامعه شناسی جنایی.....
۴۸	مبحث اول- خانواده و بزه کاری نوجوان.....
۴۸	گفتار اول-نقش خانواده در بزه کاری نوجوان.....
۵۳	بند اول-تغییر مفهوم خانواده.....
۵۵	بند دوم-خانواده از هم گسیخته و بزه کاری.....
۶۰	بند سوم-تضاد خانوادگی.....
۶۱	بند چهارم-سابقه بزه کاری در خانواده.....
۶۳	بند پنجم-بی توجهی در خانواده نسبت به کودک و بزه کاری.....
۷۵	بند ششم-محدودیت یا آزادی مطلق در خانواده و بزه کاری.....
۷۷	بند هفتم-تبعیض و خشونت در خانواده آشفته و بزه کاری.....
۸۳	گفتار دوم- نقش خانواده در پیشگیری از جرم.....
۸۴	بند اول- مداخله در دوران اولیه ی کودکی.....

بند دوم- بهبود مهارت های پرورش کودک	۸۴
بند سوم- برنامه های بلند مدت	۸۴
مبحث دوم- نقش مدرسه در بزه کاری نوجوان	۹۴
گفتار اول- مدرسه عامل جامعه پذیری	۹۴
بند اول- مدرسه و طبقه اجتماعی	۹۸
بند دوم- عملکرد تحصیلی و بزه کاری	۹۹
بند سوم- شکست تحصیلی و بزه کاری	۱۰۳
بند چهارم- مدرسه گیرایی و بزه کاری	۱۰۶
بند پنجم- خشونت در مدرسه و بزه کاری	۱۰۹
گفتار دوم- نقش مدرسه در برنامه های پیشگیری از بزه کاری	۱۱۴
بند اول- مدرسه و پیشگیری از بزه کاری	۱۱۵
بند دوم- برنامه های پیشگیری از بزه کاری در مدرسه	۱۱۵
مبحث سوم- نقش جامعه در بزه کاری نوجوان	۱۱۸
گفتار اول- محیط اجتماعی و بزه کاری	۱۱۹
بند اول- عوامل فرهنگی	۱۱۹
بند دوم- عوامل طبیعی	۱۲۰
بند سوم- عوامل اجتماعی ثانوی	۱۲۱

مقدمه

در جامعه شناسی جنایی یا جامعه شناسی جرم محیط به عنوان عامل و موقعیت ارتکاب جرم موضوعیت پیدا می کند و در این رویکرد جرم محصول نقضی در فرایند جامعه پذیری و مدنی شدن فرد است. این نقص ممکن است در مراحل مختلف زندگی فرد و در محیط های گوناگون زندگی او رخ داده باشد. به بیانی دیگر جرم محصول محیط است و انسان موجودی اجتماعی است که فرایند اجتماعی شدن او در بستر محیط های خانواده؛ تحصیلی؛ محله؛ رسانه، دوستان، کار، و... صورت می گیرد و در نهایت به مدنی و اجتماعی شدن وی می انجامد. در حالی که کمبود یا نقضی در این مراحل می تواند به صورت نقض هنجارها و قواعد زندگی مشترک اجتماعی در فرد ظاهر شود. این نقص ها گاه به شکل جرم و گاه به صورت کژروی اجتماعی متجلی می شوند جامعه شناس جنایی به دنبال یافتن علل جرم و کژروی های اجتماعی جرم انگاری شده در محیط هایی است که شخص از آنها عبور کرده است.

انواع محیط یا به عبارت بهتر عوامل محیطی از منظر جامعه شناسی جنایی به چهار دسته تقسیم می شوند: محیط طبیعی-محیط اجتماعی-محیط اجتماعی مجازی (سایبری)-عوامل وضعی.

وقتی از بزه کاران و ناسازگاران نوجوان صحبت به میان می آید و به راهکارهای جلوگیری از رفتار های نابهنجار فکر می شود که آیا واقعا" توانسته ایم به راهکارهای مناسب با قابلیت اجرایی دست یابیم؟ امروزه در اکثر کشورهای پیشرفته

ی دنیا راه های مختلفی را برای تربیت بزه کاران و جلوگیری از رفتارهای مجرمانه در نظر گرفته اند که مدرسه و آموزش و پرورش و گروه همسالان یکی از این موارد است. بیگمان جوامع بشری در هر شرایطی به همزیستی مسالمت آمیز با همنوعان نیازمند است. بزه کاری اغلب مفهومی است که در مورد نوجوانان به کار می رود. بزه یا بزه کاری یک پدیده اجتماعی است که در محیط های مختلف به شکل های متفاوتی مشاهده می شود. شکستن نظم اجتماعی و انحراف از هنجارهای جامعه را بزه کاری تعریف کرده اند و تعریف بزه و رفتار بزه کارانه در هر جامعه ای توسط قوانین حقوقی و هنجارهای اجتماعی آن جامعه مشخص می شود. موضوع حقوق کیفری اطفال و نوجوانان از دهه ی گذشته یکی از مسایل مهم و در عین حال مورد اختلاف در نظام کیفری ما تلقی و از دغدغه های حساسیت برانگیز علاقمندان به سرنوشت نوجوانان می باشد

از دلایل دیگر انجام این تحقیق این است که: مروری بر علل وقوع بزه کاری نشان می دهد که در کشور ما بزه کاری به انواع جرایمی گفته می شود که در صورت ارتکاب، مجازات هایی از قبیل قصاص، دیات، حدود، تعزیرات را در پی دارد هر روز در کنار ما جرایم متعددی به وقوع می پیوندند و با انواع بزه کاری (چاقوکشی، ضرب و جرح، کیف قاپی، دزدی، تجاوز، ...) آشنا می شویم. آیا تا به حال فکر کرده ایم چه عواملی در به وجود آوردن یک بزه کار موثر است؟ از دیگر دلایل انجام این تحقیق آن است که: پیشگیری از جرم چیزی بیش از شناسایی عوامل بزه کاری و اقدام برای خنثی کردن اثر آن ها نیست. در همین راستا است که عوامل

مختلف فردی، اجتماعی، محیطی و نظایر آنها به عنوان علل منتج به جرم‌شناسایی می‌شوند و در قالب راهکارهای پیشگیرانه، سعی می‌شود که با مهار نمودن یا کاهش آنها، میزان بزه کاری نیز در جامعه کاهش یابد. بنابراین، علت‌شناسی جرم گامی ابتدایی و بسیار مهم در رسیدن به یک برنامه‌ی جامع و کارآمد پیشگیری از جرم است که بدون آن، اساساً اقدامات منتهی به پیشگیری از جرم آغاز نمی‌شوند. همچنین فهم علل بنیادین بزه کاری، نمی‌تواند و نباید به عنوان طریق و ابزاری برای خلاصی فرد از مسئولیت کیفری تلقی گردد. با وجود این، اگرچه انسان‌ها دارای مسئولیت احترام به سایر هم‌نوعان خود هستند، جامعه نیز در قبال آن‌ها مسئولیت دارد که شرایط آن‌ها را در نظر بگیرد. جرم در درجه اول محصول عوامل متعدد اجتماعی، اقتصادی و خانوادگی است. نتایج پژوهش‌ها و مطالعات اجتماعی بیانگر آن است که بزه کاران معمولاً افرادی هستند که از نظر روانی؛ طبیعی‌هنگارند اما به علت وضع نابهنگار جامعه دست به بزه کاری می‌زنند. نتیجه آن است که افرادی که دچار هیچ نوع اختلال روانی یا بددلی نباشند، بزه کاری آنان ناشی از عوامل اجتماعی است. جامعه‌شناسی جنایی رشته‌ای اصلاح‌طلب است، یعنی به دنبال اصلاح جامعه از گذر اصلاح‌انواع محیط‌های عمومی و شخصی است بنابراین ما در این تحقیق سعی داریم به بررسی علل بزه کاری نوجوانان از منظر جامعه‌شناسی جنایی بپردازیم.